

Temu poglavarstvu je pa vendar dolžnost, da ob enem sproži novo volitev, ter mora ono ob enem tudi deželnemu odboru naznaniti dogodivši se razpust.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

* *Da krompir ne kalí v hramu*, se lahko s tem zabrani, da se tla, na katerih krompir leži, za palec na debelo nasujejo z rastolčenim ogljem ali z ogelnim drobirom, ki se v kovačnicah nahaja. Na oglji ležeči krompir ostane poleg tega tudi čez leto in dan okusen.

* *Mleko se dá ohraniti več dni dobro*, če se dene nekoliko krhličkov redkve (po 40 gramov na 1 liter mleka) v mleko. Okusa mleku redkev ne pokvari. — Tako poroča „Bull. Com. agrar. Monza.“

Politične stvari.

Kratek pregled dosedanjih dogodbe na jugu.

„Novice“ so že lansko leto enkrat podale svojim bralcem kratek pregled dogodbe na jugu od prvega početka ustaje v Hercegovini do tje, ko je Rusija stopila na noge. Al deloma, ker je med tem mnogo prej neznanih reči na dan prišlo, ki vse v drug svit stavijo, deloma ker je Rusija prijela za meč zoper lju-ttega Turka, se nam potrebno zdi, še enkrat o tem spregovoriti in dopolniti, kar je bilo do tje pomanjkljivega.

Vse dogodbe na jugu do zdaj se dajo razdeliti v tri dele: 1. ustaja v Hercegovini, pozneje v Bosni in Bulgariji; 2. vojska Srbije in Črnogore s Turčijo, in 3. vojska Rusije s Turčijo.

Po dosedanjih dogodbah, pozvedbah in prikaznih je jasno, da je ustaja prišla za Rusijo pre naglo. Kar se zdaj godí, se je imelo še nekaj let pozneje zgoditi, tedaj bi bilo krvave vojske skoro gotovo prej konec. Ječanje in stokanje po težkem jarmu tlačnega naroda na Turškem je pač donelo že več let neprenehoma po Evropi in klicalo na pomoč, al tega klicanja ni slišal in ni hotel slišati noben drug narod, kakor Ruski. Rusija ga je slišala in slušala, a rekla je: „potrpite le še nekoliko časa, dokler bom jaz v stanu, priti vam na pomoč tako, da vas rešim.“

V tem je Rusija delala priprave za delo odrešenja — ne le znotraj, ampak posebno zunaj — z diplomacijo Evropsko. Po pogodbi v Parizu so bile namreč Angleška, Francoska, Avstrija in Pruska tako zvane varhinje Turčije, to je, bile so porok za to, da se Turčiji v Evropi nič žalega ne zgodí, da se jej noben kos ne odruga. Kako pa je bilo Rusiji mogoče, izpeljati svoj večletni namen osvobojenja Turških kristijanov, če ne na ta način, da odruga ne le enega, ampak več delov od Turčije? To pa ni bilo lahko, morda celó ne mogoče, dokler Turčijo brani čveteroglavna diplomatska „hydra“. Zato je morala najprej to diplomatsko čveteroglavno pošast pripraviti do tega, da se spré med seboj. To se je — če ne po njeni volji, pa gotovo ne proti njeni volji zgodilo. Prusija je ugnala Francijo, kar bi jej gotovo ne bilo lahko, česar bi se morda celó podstopila ne bila, ako bi Rusija jej ne bila varovala hrbta in pomagala že prej kolikor toliko vstrašene Avstrije brzdati. Da je Avstriji tega brzdanja treba bilo in ga je še treba, dokaz temu je ošabni in žalibog še zdaj premogočni Magjarski element, ki se vedno s Turškim brati. Znano je, da se je to vse po-

srečilo. Francija je bila ugnana in Nemčija je postala mogočna tako, da jej pristojna odločna beseda v družbi Evropske diplomacije.

Ostala je le še Angleška svojeglavna; al ko se le ni hotela udati, se je po parlamentarni, zdaj povsod veljavni šegi prešlo čez njo „na dnevni red“; Rusija je rekla: „ti in Turčija skup, mi drugi vsi pa skup, potem bomo videli, kdo bo zmagal.“

Na to se je jela pripravljati na resen boj, al pri tako velikanski državi, kakor je Rusija, priprave ne morejo biti gotove še v enem letu ne.

Tako je stala stvar, kar počí v Hercegovini prva ustajniška puška, — prekmalu za Rusijo! Rusija ni bila popolnoma gotova še z diplomatsko, še manj pa z vojno pripravo. Diplomatski aparat je najtežji zavoljo vednih premenjav ministrov; zato so tudi diplomati brž skup skočili, Angleški minister vnanjih zadev Salisbury je tudi beračil od cesarja do cesarja, od dvora do dvora za Turčijo in spravi res skup Evropsko konferenco, ki pa se je zavoljo trdovratnosti Turčije popolnem razbila. Potem je bil shod cesarjev, in diplomacija je stopila v kot.

Ustaja, o kateri so turkoljubni nemški in magjarski listi pisali, da jo bo en sam batalijon Turkov zadušil, se je širila čedalje bolj. Od vseh krajev, kjer živé pošteni ljudje, jej je dohajalo pomoči. Rusiji je bila, kakor smo prej že omenili, sprožila se prekmalu, a spoznala je, da se je to zgodilo le zaradi tega, ker tlačencem ni bilo več mogoče prenašati Turške sile. Tako je tudi razumeti, da ni branila Črnogori in Srbiji priskočiti ustajnikom na pomoč, marveč jima je poslala izdatne podpore — le da plamen ustaje ne ugasne, dokler je njej sami mogoče stopiti na noge. S tem je bila končana prva dôba.

Druga dôba se je pričela s Črnogoro in Srbijo. Ta dôba je kratka. Črnogorci so Turke popolnoma potolkli, Srbi pa niso bili tako srečni. Konec tej dôbi je bil ta, da se je po kratkem premirju po posredovanju Evropske diplomacije sklenil mir s Srbijo, s Črnogoro in ustajniki pa ne, ker je Turčiji tem nasproti zrastel greben.

Potem utihne vse, le Črnogorci kalé mir s tem, da zopet par Turških polkov posekajo, nekaj pa vjamajo in topov vzamejo. Velik krik turkoljubnih in magjarskih listov!

A prične se tretja dôba: Rusija napové vojsko Turčiji. Skonca ni šlo vse po volji; Rusi so sicer prestopili Donavo in šli celó čez Balkan, a zadeli so ob trdno skalo pri Plevni, kjer so si glavo tako razbili, da je bilo njihovo napredovanje za par mesecev ustavljeno. Enako so skusili v Aziji, kjer tudi so pre naglo in s premajhnimi močmi naprej silili. Morali so se umakniti in čakati več časa, da so zopet mogli naprej.

Skušnje te so bile britke, al tudi veliko vredne. Dokaz temu so zadnje slavne in velikanske zmage v Aziji, po katerih ste dve Turški armadi do malega uničeni; dokaz temu vspehi v Bolgariji, kjer je zdaj najmočnejša Turška trdnjava Plevna v taki zadregi, da mora pasti, in kedar pade, bode skoro vojske konec, ker Turki nimajo potem nobene prave armade več. Res, da so k temu kolikor toliko tudi Rumunci pomagali, ki so se pridružili Rusom; veliko tudi pa junaški Črnogorci, ki so Turkov pobili že več, kakor jih je njih samih v orožju; al nobene dvombe ni, da ne bi bili Rusi vsega tega sami dosegli, ako bi bili po vsem pripravljeni že tako naglo za vojsko, kakor so bili prisiljeni v njo po prezgodnji ustaji in po tem, kar se je vsled nje godilo.

Zdaj gre vse mirno svojo pot. Evropska diplomacija molči, le Angleži podpirajo Turke na tihem, ko-

likor se dá, z ljudmi, orožjem in denarjem, čeravno njihovih podložnikov v Aziji kar na tisuče glada gine, in Avstrijski Magjari demonstrirajo za svoje pobratime Turke. Al to svetá ne bo vrglo s kolés in Rusi bodo svojo nalogo dognali, kajti njih glavna zaveznica je Nemčija, ki povrača Rusiji dolg od leta 1870., in pa Avstrija — zoper voljo Andrassyjevo in njegovih rojakov.

Tako je in nič drugače, če se tudi Avstrijski turkoljubi in Magjari na glavo postavijo! J. A.

Slovensko slovstvo.

* *Prižigalec* — se zove lepa povest, katero je profesor J. Jesenko nedavno na svitlo dal v 2 debelih zvezkih po 500 strani kot ponatis iz „Naroda“. Mična ta povest v lahko razumljivi besedi se razvija po kaj lepih dejanjih. Vsa je oprta na prav krščanska načela ter povdarja delavnost in ponižnost, udanost v božjo voljo in zaupnost v večno previdnost, vnanjo čednost in priprostost in notranjo blagosrčnost in poštenost, skratka rečeno: obširna ta povest povdarja vse kreposti, ki edine storé človeka srečnega. Kar je brezvernemu svetu preklicani „Emil“, to je lahko katoliškim Slovencem „Prižigalec“; prav primerno imé zato, ker ta povest starišem luč prižiga in jim kaže, kako naj svoje otroke obojega spôla pametno odgojujejo, da bodo mogli v resnici srečni živeti. Ker nam Slovencem močno primanjkuje leposlovskega berila zlasti za mladi ženski svet, tako s tem večim veseljem priporočamo „Prižigalca“ svojim bralcem. Kdor si ga misli oskrbeti, dobí ga lahko pri knjigarjih, ki prodajajo tudi Matične knjige. Podviza pa naj se vsak, da ne bo prepozno, ker je založnik zaradi preobilih stroškov dal napraviti le malo iztisov. V Ljubljani „Prižigalca“ prodajajo Giontini, Lercher in Till.

* *Službovník* slovensko-nemški za cesarsko i kraljevsko vojsko po vprašanjih i odgovorih. Del drugi. (Bojna služba.) Sestavil Andrej Komel, c. k. stotnik. *Dienst-Reglement* slovenisch-deutsch für das kais. und königl. Heer mit Fragen und Antworten. II. Theil. (Feld-Dienst).

Z neko pieteto sprejmemo vsako slovstveno delo, katero neumorni pisatelj na vojnem polji na svitlo pošlje; isto tako smo sprejeli tudi njegovo najnovejšo knjižico z gori navedenim naslovom. O gospodu Komelju se pač mora reči, da ledino orje pred njim neobdelanega polja in to tako srečno, da mu morajo vojjaške oblasti za poduk vojakov v službovanji v maternem jeziku hvaležne biti, kakor mu je vsak rodoljub hvaležen, da trebi na omenjenem polji grda tuja monstra iz slovenskega jezika. Dobra misel pisateljeva je bila pa tudi ta, da je „službovník“ spisal v vprašanjih in odgovorih, kajti ta pot je za poduk dotičnih učencev najbolja; dobra misel pisateljeva pa je bila tudi ta, da je „službovník“ izdal ob enem v slovenskem in nemškem jeziku, kajti s tem je, kakor Nemeč pravi, zadel „zwei Fliegen mit einem Schlag“; eno s tem, da je svetu pokazal, da ga pri izdavanji njegovih knjig nikakor ne vodi „panslavizem“, — drugo pa s tem, da nevedni zaničevalci slovenščine vidijo, da to, kar Nemeč pové v svojem jeziku, zna tudi Slovenec povedati v svojem. Po tem uvodu naj povemo zdaj še, da knjižica obsega 5 oddelkov, katerih prvi razklada poduk o marših, drugi o taboru, tretji o varstveni službi na marših, četrti o sprednjih poštih, peti o naznanilni službi. Skozi in skozi teče „službovníku“ slovenščina gladko in lično. Pisatelj teh vrstic ni vojak, a reči mora, da ga je branje

te knjižice jako zanimalo ravno dandanes, ko toliko blišimo in beremo o vojskah. Cena knjižici je 35 krajc., ako se naročí pri gosp. izdatelji samem v Vahrn-u pri Briksni na Tirolskem.

* *Življenje sv. Justa Spričevalca*, Trata in Tržaške okolice pomočnika, spisal A. A. T., poslovenil J. K., duhovna Tržaška.

Drobna ta brošurica, ki je ravnokar na svitlo prišla v Trstu, obsega kratek životopis sv. Justa, rojaka Tržaškega. Ker je čisti dohodek namenjen ubogi cerkvi, smemo se nadjati, da bodo posebno pobožni Tržčanje in okoličani radi segli po nji, ker jim popisuje življenje njihovega neumrlega rojaka. Cena jej je 6 sold.

Národno blagó.

Prislovice in reki iz Istre.

Zapisal J. V.

Jedinščina (človek sam) je huja nego ubožčina.
 Postelja (dobra) več velja nego večera.
 Bele roke (nedelavne) tuje delo miluju.
 Kada muž (kovač) batuje, žena mu gospoduje, kada muž bat zavrže, žena gospodščinu odvrže.
 Gusta turkinja (turšica), redki skrob (močnik); redka turkinja, gusti skrob. (To je, turšico sej redko).
 Neče kragulj na голу dlan (dari pomagajo).
 Bolje je (kmetu) s kozami po paši, nego z gospodom po špaši. (Ital. spasso; drugde rabimo prošet.)
 K gospôdi se ne sme priti ravno, nego grbasto (s pokloni in z dari).
 Križ, popeliš (kdor v pepeli sedi pri ognju)! da ga ne jiš (prosi, pa mu se neče dati).
 Do tretjega se neostavi.
 Ča grozdja prvo Jurjeve van gre, ne gre va Kranj (rado pozebe; nekada su samo Kranjci vino iz Istre izvaževali).
 Je rekal, da ni stalo ni leglo (nepristojno).
 Da je od stakla, bi se razteklo (razbilo).
 To mi se uha ne lovi (nečem slišati).
 Mak (maček) po lonac (ne dam ti).
 Nima ni popelišća ni smetlišća (nič nima).
 Sunce je šlo u lorbu (za oblak).
 Peč žariti za kruh peči.
 Železo žariti, ožareno železo (razbeljeno).
 Vreme tvrdi (je stalno).
 Ti zmaje zmajeni, ti gade gadeni, ti strupe strupeni!
 Pohaljvati, na brzo pograbit; tarelj, lesen okrožnik; dočukati, dočuti, doslišati; cotica, več sadja na jedni vejici; cepica, držalo cepca; šmutinuti, postopati brez dela, od tod: šmuta, človek postopač; suš, suhi kolci iz vinograda; mlesnuti, hudo udariti; paradan, streha na štirih ali več stebrih, na okolo s plotom ograjena, da se živina poleti senči; sukno stupati, valjati; stupnica, volna ostala v stupi od sukna.

Zabavno berilo.

Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

4.

(Dalje.)

5.

Že so se bili Angorskih gor vrhovi raznetili o prvem jutranjem razblesku, njegovega žaru odblesek je